

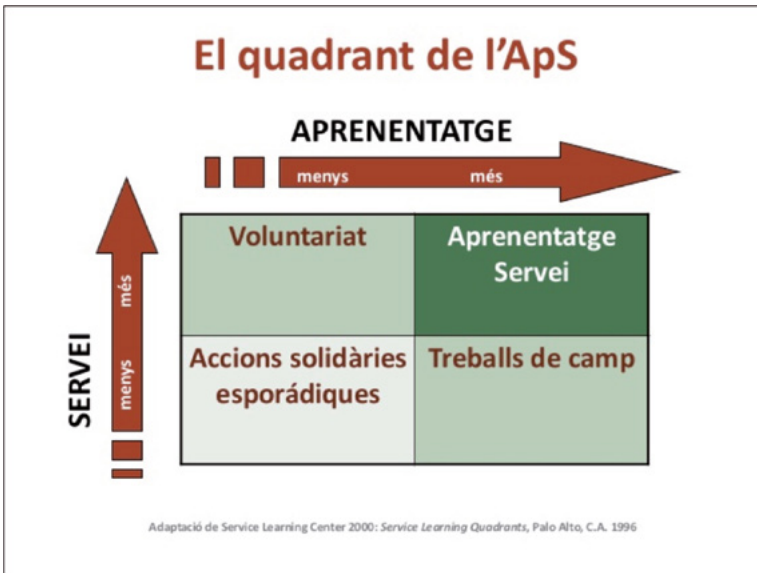
Aprenem Junts

Josep Ortega
Escola Sadako

Jordi Nomen
Escola Sadako

Introducció

A l'Escola Sadako, en tots els cursos, implementem un projecte comú anomenat Implica't per incrementar la participació de qualitat de l'alumnat. La pedagogia crítica veu l'educació com a agent alliberador, i les escoles, com a espais democràtics de potenciació de la persona i la societat. Freire (1967) diu, concretament, que l'educació ha de ser «praxi, reflexió i acció de l'home per transformar el món». Així, se'ns va encarregar elaborar un projecte d'aprenentatge-servei per al curs de tercer d'ESO. Aquest projecte, seguint la prescripció de Margarita Rodríguez-Gallego (2015), havia de contenir una part d'aprenentatge-investigació i una part de servei.

La nostra visió de l'APS parteix de la següent premissa que forma part del projecte educatiu de centre:

La teoria del do s'oposa a la comprensió individualista dels éssers humans, una mirada que els veu com a éssers interessats, calculadors i preocupats per maximitzar els guanys. S'oposa també a una societat en què la lògica econòmica ho impregna tot a través de processos de privatització, creació de mercats per a tot, generalització dels comportaments competitiu i recerca del màxim guany possible. Finalment, s'oposa a un funcionament social que accepta l'explotació, justifica les desigualtats, multiplica el malestar social, desfà la vida comunitària i, de manera accelerada, posa en perill els equilibris ecològics. La teoria del do entén que els humans no es guien en exclusiva per l'interès, sinó que la seva conducta també està motivada per la voluntat de donar, d'implicar-se en un intercanvi de favors i ajudes que pot contribuir a crear una societat més favorable a la justícia, la convivència i la cooperació. (Extret de <https://apsvalors.wordpress.com/> i consultat el 21 de gener de 2018)

Ens semblava, d'altra banda, que havia de ser un projecte motivador per a l'alumnat:

Per què l'ApS es motivador?

1. Perquè se se surt de l'aula.
2. Perquè és un repte.
3. Perquè trenca la rutina acadèmica.
4. Perquè descobreix talents ocults.
5. Perquè reforça l'autoestima.
6. Perquè el noi o noia se sent estimat.
7. Perquè es veu la utilitat del coneixement.

Una dificultat era el fet que els nostres alumnes són menors d'edat i això entorpeix la part de servei en entitats alienes a l'escola. Però no volíem implementar una participació que fos decorativa o de simple assignació, sinó dotar-la d'un important protagonisme, seguint Roger Hart (1993).

Per això, vam construir la proposta Aprenem Junts, amb els següents objectius:

1. Generar espais per trenar un vincle intergeneracional.

2. Aprendre a utilitzar la metodologia de la història oral mitjançant entrevistes i investigació.
3. Recuperar i valorar la memòria històrica dels avis i àvies escollits com a testimonis.
4. Vincular alguna associació del barri amb l'escola.

Aprenem Junts. Projecte APS

El projecte d'APS, per a grups de tres alumnes, proposa elaborar un vídeo (d'entre 5 i 6 minuts) i un dossier sobre la vida d'una àvia o avi del geriàtric Azurimar, situat a un quart d'hora caminant des de l'escola.

El contingut del vídeo ha de ser un record de la vida de la persona, que inclogui entrevistes, els espais on va créixer, viure i treballar, les persones del seu entorn, els fets històrics rellevants que ha viscut, aficions, cançons, imatges de referència...

El contingut del dossier ha d'incloure les entrevistes transcrites, fotografies dels espais rellevants, la investigació feta per l'alumnat dels fets històrics i vitals de la persona. I una reflexió autoavaluativa.

El cronograma per als diferents trimestres és el següent:

Primer trimestre	Segon trimestre	Tercer trimestre
<ol style="list-style-type: none"> 1. Formació dels grups. 2. Presentació de la fitxa de l'avi/àvia. 3. Estructura del dossier (caldrà compartir-lo amb els professors amb Drive). 4. Confecció del document de servei (mínim tres visites al trimestre); cal anotar la data de les visites. 5. Autoavaluació del trimestre. Tant a nivell d'aprenentatge com personal. Ha de constar tant el treball de grup com la implicació individual de cada membre. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Presentar l'escaleta del vídeo. 2. Presentació del dossier en un grau avançat d'elaboració. 3. Confecció del document de servei (mínim tres visites al trimestre); cal anotar les dates de les visites. 4. Autoavaluació del trimestre. Tant a nivell d'aprenentatge com personal. Ha de constar tant el treball de grup com la implicació individual de cada membre. Caldrà recollir les millores proposades al trimestre anterior. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Revisió del vídeo acabat. 2. Presentació del vídeo, tan creatiu i empàtic com sigui possible, a la llar d'avis. 3. Presentació del dossier complet. 4. Lliurament del document de servei. 5. Avaluació i autoavaluació del projecte.

Vegem ara algun exemple dels documents del primer trimestre:

Fitxa de l'avi/àvia.

L'havien d'idear i generar ells amb els continguts que estimessin pertinents.

Preguntes per fer al/a la nostre/a avi/àvia

- **Nom:** Alfonso...
- **Edat:** Ara té 82 anys.
- **Data de naixement:** Va néixer l'any 1936.
- **Casament:** Separat, sense divorci. Es va casar als 29 anys.
- **Religió:** No creu en la història de Déu; és ateu.
- **Fills/família:** L'Alfonso té dues germanes: una de 84 i l'altra de 72. Té dos fills: un de 51, que es diu Alfonso, i l'altre en té 49 i es diu Francisco però li diuen Paquito.
- **Lloc de naixement:** Jaén (Andalusia).
- **Llocs on has viscut:** Va néixer en un poblet de Jaén, va viure allà fins als 18 anys i va venir a Catalunya amb els seus pares perquè ells no tenien feina.
- **Aficions actuals:** Llegir, li encanta llegir el diari que hi ha a la residència. També mirar les notícies 24 h. Li agrada molt la història i ens va explicar diferents històries del passat a Catalunya.
- **Aficions anteriors:** Li encantava llegir el TBO.
- **Menjar preferit:** Li encantava el potatge; creu que els menjars moderns no són per a ell.
- **Telèfon mòbil:** No li agraden els *smartphones* i té un Nokia dels vells amb el qual se sent més còmode ja que no li agraden els moderns.

- **Quant de temps fa que vius a la residència?** Ens ha explicat que feia nou mesos que vivia a la residència, però que ell preferia viure a casa per tenir més llibertat.
- **Cada quan et visita la teva família?** La seva germana el va a visitar els dies de festa, ja que així ella ho pot compaginar els fills i el seu marit.
- **T'agrada la residència?** Diu que li agrada molt la residència, que hi ha un tracte molt bo de part de les «cuidadores» i que tant l'habitació com el menjador està d'allò més bé.
- **Com vas viure la guerra civil/postguerra?** El seu pare va anar a la guerra i va lluitar amb els republicans.
- **Vas perdre algun familiar a la guerra civil?** Per bona sort, l'Alfonso no va perdre cap familiar durant la guerra civil.
- **De què treballaves?** L'Alfonso va treballar durant un temps com a aprenent de fuster; després, quan va venir a Barcelona, va començar a treballar de taxista, i després es va treure el carnet d'autobús. I portava els autobusos de dues plantes que hi havia a Barcelona.
- **Temes personals:** L'Alfonso té Alzheimer i càncer, però ell no es vol fixar en els aspectes negatius, sinó més aviat en els positius de la vida.

Aquesta feina es va dur a terme en la primera trobada del 17 d'octubre de 2017. A continuació veiem una imatge que ens mostra un grup amb l'àvia:

<https://eso3sadako.wordpress.com/category/tutoria/>

Estructura del dossier:

Aquí en podem veure un exemple.

Estructura del dossier
El nostre dossier l'estructurarem de la manera següent:
1. Introducció En aquest apartat introduïrem el nostre treball en general i hi introduïrem la Dora. A partir d'aquesta introducció basarem el nostre treball.
2. Entrevistes En aquest apartat hi posarem totes les entrevistes que li hem fet a la Dora durant les visites que li hem fet durant el curs.
3. Espais on va créixer En aquest apartat explicarem tota la informació que hem trobat sobre Berdún, el poble natal de la Dora.
4. Viure i treballar En aquest apartat explicarem la vida laboral de la Dora i en què consisteix la feina que exercia.
5. Persones del seu entorn
6. Fets històrics rellevants que va viure
7. Aficions
8. Cançons
9. Imatges de referència

Document de servei.

Els grups han de procurar fer tres visites a l'avi/àvia en horari extraescolar i han de recollir en un petit diari les impressions i els aprenentatges complerts. Veiem-ne un exemple:

6/11/17: Avui hem anat a la residència d'avis a visitar la Dora, el Lluç i el David. Hem continuat amb les preguntes que teníem preparades per poder muntar bé el vídeo i el dossier. Hem començat amb les preguntes menys personals i, a mesura que agafàvem confiança, li hem anat fent preguntes més personals, com ara sobre els seus pares o el seu marit. Llavors hem començat a parlar d'altres coses, per exemple la seva vida actual o sobre nosaltres, d'aquesta manera establim llaços de confiança. Aleshores ha arribat el seu fill, que la venia a veure. Ens ha presentat i li hem fet algunes preguntes a ell també, tot i que no gaires perquè no se sentís abordat. Llavors hem marxat.

Autoavaluació del trimestre.

Ha de recollir una avaluació del grup i de cada membre, de forma personal. Veiem-ne un exemple:

Joan: Penso que en general, com a grup, ens hem pogut organitzar bé, tot i que en una ocasió ho podríem haver fet millor. Hem pogut treballar força quan hem tingut moltes coses a fer, i quan teníem molta feina avançada, ens hem pogut relaxar més. Individualment, penso que tots hem col·laborat igual tant a la classe com durant les visites. Jo, particularment, penso que a la classe he pogut aprofitar el temps i he treballat molt en tots els documents que havíem de fer i no m'he distret en excés, i durant les dues visites a les quals he assistit penso que he interaccionat molt amb la Margarita i he fet bones aportacions. D'altra banda, m'agradaria comentar que, tot i les discapacitats físiques de la Margarita, és molt honorable la seva forma d'afrontar-ho i la seva excel·lent consciència psicològica, ja que és molt culta en gairebé tots els àmbits de la vida.

Pol: Jo crec que a nivell col·laboratiu hem treballat molt bé, ens hem pogut organitzar i hem aconseguit que gairebé tots els dies menys un hi haguem pogut assistir tots els membres. Segons la meua opinió, tots els companys hem treballat igual. En Joan no va poder venir un dia i després a classe va avançar més per posar-se al mateix nivell de treball. Jo crec que he treballat força bé amb els meus companys, i he estat molt còmode amb ells treballant tant com ells. Quan anàvem a la residència jo preguntava moltes coses a la nostra àvia i li donava conversa. La Margarita, la nostra àvia, és molt digna, és gairebé cega i no es pot moure a causa de l'esclerosi múltiple. Tot i això, ella és feliç, està al dia de les notícies, té unes idees polítiques molt clares i és molt generosa. És emocionant veure la grandesa del seu esperit de superació.

Ernest: Com a grup, crec que ens ha faltat una mica d'organització, ja que ens vam trobar que ens faltava un dia per anar-hi per completar el mínim, i els dies que quedaven no ens anaven gaire bé. Al final ho vam poder resoldre trucant al geriàtric i alliberant un dimarts, que en teoria no hi podíem anar per assumptes personals. Individualment, crec que amb l'àvia hi parlaven molt més els meus companys, ja que, com que parlo fluix, l'àvia no em sentia bé. D'altra banda, trobo que he completat bé les parts dels documents que em tocaven. La meua opinió de l'àvia és que és una pena que tingui la malaltia que pateix, però trobo que és una persona molt vàlida, ja que és molt culta i intel·ligent i coneix molts temes diferents.

En aquest segon trimestre estan començant l'escaleta del vídeo, com podem veure en el següent exemple:

ESCALETA VÍDEO

1. Sona música de Serrat (apareix el nom d'Angelina D.).
2. Surt una veu en off que diu: va néixer l'any 1937, a Barcelona, en plena Guerra Civil (surt Barcelona, 1937, imatges de la Guerra Civil).
3. Amb una cançó de Lluís Llach explicarem la seva dura infantesa.
4. Explicarem una anècdota de l'Angelina, que és que no es va poder comprar un vestit per a la comunió, ja que no tenia diners, i que ella esperava que les seves amigues li compressin, però no ho van fer.

Finalment, s'ha de comentar que el treball també inclou la possibilitat de participar amb un voluntariat a cantar nades i en una festa de disfresses per Carnestoltes al febrer, coincidint que els alumnes de tercer d'ESO formen comparses per representar el Carnestoltes per als alumnes més petits de l'escola. Aquí podeu veure alguns alumnes de la cantada de nades, que va tenir lloc el 19 de desembre a la tarda.

Imatges extretes del bloc de tercer d'ESO de l'escola: <https://eso3sadako.wordpress.com/category/tutoria/>.

Un element rellevant que els hem comentat és la necessitat de trobar imatges de la història per poder despertar la memòria del testimoni en les entrevistes. Per exemple:

El projecte es tancarà amb la presentació dels vídeos i el lliurament dels dossiers als avis/àvies testimonis al mateix geriàtric. Prèviament se'n farà una projecció a l'escola, en què es convidarà les famílies dels alumnes.

Bibliografia

FREIRE, P. (1967). *La educación como práctica de la libertad*. Introducció de Francis C. Weffort. 19a ed., 1989, 150 pàg. Rio de Janeiro: Paz e Terra.

RODRÍGUEZ-GALLEGO, M. R.; ORDÓÑEZ-SIERRA, R. (2015). «Una experiencia de aprendizaje-servicio en comunidades de aprendizaje». *Revista de Currículum y Formación del Profesorado*, 19 (1), 314-333.

HART, Roger A. (1993). «La participación de los niños: de una participación simbólica a una participación auténtica». *Ensayos Innocenti* (4). UNICEF.

<http://www.aprenentatgeservei.cat/intra/aps/documents/Llibre%20Experiencies%20APS.pdf>. Consultat el 20 de gener de 2018.

<http://www.aprenentatgeservei.org/intra/aps/documents/Llibre%20Educar%20per%20la%20ciutadania.pdf>. Consultat el 20 de gener de 2018.

<http://www1.diba.cat/uliep/pdf/40699.pdf>. Consultat el 20 de gener de 2018.